

**Ödünç para verme işleri, halk bankası ve sandıkları hakkında
1/738 numaralı kanun lâyhaları ve Adliye ve İktisat encü-
menlerinden mürekkep muhtelit encümenle Bütçe encümeni
mazbataları**

T. C.
Başvekâlet
Muamelât müdürlüğü
Sayı 6/1725

30-V-1933

B. M. M. Yüksek Reisliğine

İktisat Vekilligince teklif olunan ve İcra Vekilleri Heyetinin 29-V-1933 toplanışında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan Ödünç para verme işleri, Halk bankası ve halk sandıkları kanunu lâyhaları esbabı mucibesile birlikte Yüksek Huzurlarına sunulmuştur efendim.

Başvekil
İsmet

Ödünç verme işleri, halk bankası ve halk sandıkları kanun lâyhası esbabı mucibesi

Bir memlekette mevcut kredi şartlarının memleket iktisadiyatının ileri veya geri gitmesinde ne kadar büyük bir rol oynadığı aşikârdır. Bunun içindir ki kredi işlerinin ıslahı tekemmül ettirilmesi Cümhuriyet idaresinin, bidayeti teessüsündenberi takip ettiği yol olmuştur. Son senelerin doğurduğu bir çok malî kredi müesseseleri Türk iktisadiyatının kuvvetli damarları haline gelmeğe çalışıyorlar. Fakat kredi teşkilâtımızda ziraat, sanayi ve ticaretin geniş hamlelerle ilerlemesinde mâni olan daha bir çok boşluklar vardır.

Gerek müşahedelerde ve gerek vekâletimizin zaman zaman haber aldığı hâdiselerden İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük bir kaç şehir müstesna olmak üzere memleketin büyük küçük diğer şehirlerinde bankaların faiz nisbeti yüzde otuz sekize çıkmaktadır. Asıl dikkate şayan olan nokta bu yüzde otuz sekizin fiilen normal addedilerek bunun fevkindeki miktarın ihtikâr telâkki edilmesidir. Memleketin iktisadî faaliyetini felce uğratan, içtimaî bünyesini sarsan bu vaziyet karşısında tedabir ittihazı zarureti tahakkuk etmiştir.

Millî istihsalimizin henüz ağır bir faiz altında olduğu görülüyor. Fakat denebilir ki en ağır kredi şartları içinde ezilenler küçük krediye ihtiyacı olanlardır. Muhtelif sebepler tahtı tesirinde mühim bir ekseriyeti bankaların faaliyet sahaları dışında kalan tacir, küçük sanatkâr, küçük zürra, memur ve sair halk tabakaları için mahdud miktardaki küçük kredi müesseseleri istisna edilecek olursa; hemen hemen tefecilerden başka müracaat edilecek kapı yoktur. Bunların aldıkları faiz ayda olmak şartile en aşağı yüzde beşten başlayarak yine ayda yüzde on raddesindedir. En ağır faizi ödeyebilecek tabii kazanç vasıtası bulunmayacağından böyle bir akibete yakasını kapıran vatandaşların iflâs ile karşılaşacakları muhakkaktır. Şimdiye kadar yapılan tecrübeler'de ne malûm murabaha nizamnamesi, ne de mevcut küçük mevzuatımız bu afetin hızını hafifletebilmiştir. Tefecilerle müca-dele edebilmek için bir taraftan tefeciliği ve tefecileri gerçevelemek, diğer taraftan yeni kredi müesseseleri tesisi suretile fiilen ihtiyacı karşılamak lâzımdır.

İktisadî meselelerin ancak iktisadî tedbirlerle hallolunabileceğine kani olduğumuzdan memlekette cari olan faize murabaha nizamnamesinde olduğu gibi doğrudan doğruya bir had tesbiti cihetine gidilmemiştir.

Ödünç verme işlerinin gösterdiği ehemmiyet ve nezakete binaen bu işleri meslek edinen kimselerin tesbit edilmesi lüzumlu addedilmiştir. Anonim, limitet ve kooperatif şirketlerinin teşkili esasen mezuniyete bağlı olduğundan birinci madde bunların haricinde kalan bilûmum hakikî ve hükmî şahısların ödünç verme işi yapabilmesini İktisat vekâletinin vereceği mezuniyete tâbi tutmuştur.

Bu suretle alınacak izinlerin tescil ve ilân mecburiyeti de ikinci madde mevzuunu teşkil etmektedir.

Hükümet ödünç verme işlerini yakından takip edebilmek için üçüncü maddede borçludan alınacak en yüksek faiz haddinin ve borçluya tahmil edilecek şartlarla ödünç vermeğe tahsis olunacak sermayenin İktisat vekâletine verilecek beyannamede tasrih edilmesi esas vazolunmuştur. Ancak bankalar için ödünç işlerine tahsis olunacak sermayenin bildirilmesi lüzumsuzluğuna binaen bankalar bu noktada istisna edilmiştir.

Her ne kadar faiz için azamî had konulmuş ise de beyannamelerin tescil ve ilânı suretile kanuna teşhiri bir mahiyet verilmiştir ki bunun halk üzerindeki tesiri kuvvetli olacaktır.

Ödünç verme işleriyle uğraşanların çalışma şartlarını verdikleri beyannamede tesbit ettikten sonra tekrar halka daha ağır şartlar yüklemeleri takdirinde tefeci addedilerek para ve hapis cezasına mahkûm edilmeleri (4-6) maddeler hükümleri cümlesindedir. Telhisen denebilir ki dördüncü maddede mevzubahis olan tefecilik iktisadî olmaktan ziyade cezaî bir görüşe müstenittir. Tefecilik içtimâî tesirleri itibarile sert hareketi istilzam ettirdiğinden cezaların tecil edilemeyeceği tasrih olunmuştur. Ödünç verme işlerinde alınan faizlerin çok yüksek olduğu âşikâr olduğundan Hükümet yedinci maddeye konan hükümle ve yüzde on ikiden fazla alınacak faizlerde müterekki hususî bir vergi almak suretile bir taraftan kanunda teşkil olunan banka sermayesini çoğaltarak yarının mücadele silâhını kuvvetlendirmek diğer taraftan da murabahacının fazla faiz alarak temin etmek isteyeceği menfaati git gide azaltmak suretile yüksek faizin önüne geçmeğe çalışmaktadır.

Ödünç verme işleriyle uğraşanların fazla faiz vermek suretile mevduat celbine çalışarak faiz piyasasını teşviş ettikleri görüldüğünden vadesiz mevduata yüzde beşten vadeli mevduata yüzde altıdan fazla faiz verenlerin fazla faiz üzerinden hususî bir vergiye tâbi tutulması sekizinci ve dokuzyuncu maddeler hükmünü teşkil etmektedir.

Ödünç verme işlerinin fiilen ne şekilde cereyan ettiğini takip etmeğe imkân bulmak için 11 inci madde ile bu işlerle uğraşanlara hususî defter tutmak ve İktisat vekâletine bir suretini vermek mecburiyetleri tahmil olunmuştur.

Kanun lâyihasının 13 üncü maddesinden 29 uncu maddesine kadar olan ikinci ve üçüncü fasılları memleketin küçük kredi sahasındaki boşluğunu doldurmak gayesile teşkil olunacak olan kredi müesseselerine tahsis olunmuştur.

Küçük kredi ihtiyacı hayatın muhtelif faaliyet sahalarında kendini göstermekte ise de henüz memleket vaziyeti umumiyesi spesiyalizasyonu icap edecek derecede bir tekâsüf ve inkişaf göstermemekte olduğundan işe bilûmum küçük kredi ihtiyaçlarını karşılayacak bir banka sisteminin tesisi suretile başlamak muvafık görülmüştür.

Düşünülen sistem iki mühim esasa dayanmaktadır ki bunlardan birisi Ankarada teşkili düşünülen « halk bankası » diğeri de yavaş yavaş memleketin her bucağını saracak olan « halk sandıkları » dir.

İkinci faslı teşkil eden 13 üncü maddeden 19 uncu maddeye kadar olan kısmında İktisat vekâletinin bir milyon lira ile iştirak ederek teşkil edeceği üç milyon lira sermayeli Halk bankasının ana hatları çizilmiştir.

Halk bankası küçük kredi işini merkezinden idare edecek kuvvetli millî bir müessesedir. Her ne kadar doğrudan doğruya halka kredi açmayacak ise de teessüs edecek olan Halk sandıklarının

finande ederek memleketteki küçük kredi üzerinde nâzım rolünü görecektir. Halk bankası halk sandıklarının senetlerini reeskont eder ve bunları cüzdanında tutarak kredi bulur. Halk bankası Halk sandıklarının muamelâtını teftiş ve murakabe etmek ve terakki ve inkişâfları için lâzımgelen tedbirleri almak suretile küçük kredinin rasyonel prensiplerine müstenit olması esasını temine çalışacaktır.

Üçüncü faslı teşkil eden 20 inci maddeden 29 uncu maddeye kadar olan kısım halk sandıklarına tahsis edilmiştir. Küçük kredinin teessüs ve tevziinde esas elemanları teşkil edecek olan Halk sandıklarının mahalli tesislerinden uzak kalmasını temin için müdürleri Halk bankası tarafından tayin olunacaktır. Halk sandıklarının, esas faaliyet sahalarını teşkil eden para piyasası dahilinde çalışmaya sevk etmek için bunların malî piyasaya taallük eden borsa muamelâtı ile işgal etmeleri menedilmiştir.

Halk sandıklarının kolaylıkla teessüs ve inkişâfları imkânını hazırlayabilmek için vilâyetler hususî idareleri ile belediyeler bütçelerinin her sene en az yüzde birini ayırarak Halk bankasına yatacaklardır.

Bilûmum hakikî ve hükmi şahısların da Halk sandıklarına hissedar olmaları kabul edilmiştir.

Halk bankası lüzum gördüğü yerlerde Halk sandıkları tesis ederek bunların hisse senetlerini yukarıda sayılan hukuku âmme eşhasına yatırdıkları meblâğlar mukabilinde verecektir. Bu suretle memleketin küçük kredi işleri üzerinde bir « holdin trüst » rolünü oynayacaktır. Demek oluyor ki Halk bankası vazifesini Halk sandıklarının muamelâtını malî, idarî teknik cihazlardan kontrol altında bulundurmaya suretile ifa edecektir.

Tefecilere karşı açılan mücadele silâhını teşkil edecek olan Halk sandıklarına olan alâkalarına bir daimiyet verebilmek kaygusile hukuku âmme eşhasından olan hissedarların kendilerine ait olan hisse senetlerini devir ve ferâğ edememeleri esas konmuştur.

Küçük esnafın ve muhtelif küçük sanatkârların krediye ihtiyaçları büyüktür. Ucuz faizle çalışabilen kredi müesseseleri olmadığından sıkıntı içindedirler. Bunları da diğer krediye muhtaç halk kütleleri gibi Halk bankasının idaresine bırakmış oluyoruz. Muhtelif sanat şubelerine mensup kimselerin bir araya gelerek yapacakları kredi teşekküllerini de Halk bankası himaye edecektir ki bunun faidesi büyüktür.

Umumî buhran hasebile ödeme imkânlarının azalması teminat olarak gösterilen gayrimenkullerin paraya çevrilmesini iktiza ettirmekte ve bu hal gayrimenkullerin pek ucuz satılmasını intaç eylemektedir. Bilhassa yüzde on beşten fazla faizle istikraz edenlerin esasen ağır olan istikraz şartları önünde ödeme kabiliyetlerinin azalmış bulunması dolayısıyla ellerinde bulunan mülklerini yok pahasına kaybetmek tehlikesine maruz kaldıkları görülmüş ve bu keyfiyet de memleketin içtimaî hayatı üzerine derin tesirler yapmak istidadını göstermiştir.

Ödenemeyecek bir mahiyet arzemesi hasebiledir ki ipotekli borçların beş sene müddetle muvakkat maddede gösterilen şartlar dairesinde tecili muvafık görülmüştür.

İkrazat işlerinde görülen vaziyetlerden biri de tefecilerin ipotek gibi gayet sağlam teminat ile iktifa etmeyerek ikraz mukabilinde gayrimenkul teferrüğü etmeleridir. Sureti zahirede bir mülk alım satımı şeklinde tecelli eden bu muamele tetkik edildiği zaman ferâğ muamelesinin haddi zatında kastı temellüke makrun olmadığı, fakat alacaklının ipotegâ parayı çevirmek külfetini azaltmak için gayrimenkulü teferrüğü ettiği görülür. İşte bu nevi hâdiselere mahiyeti hakikiyelerini izafe ederek bu ferâğları ipotegâ tahvil etmek ve ipotekli borçlar hakkında tatbik edilen tecil hükmünü bunlara da teşmil eylemek lüzumu hâsıl olmuştur.

Adliye ve İktisat encümenlerinden mürekkep muhtelit encümen mazbatası

T. B. M. M.

Muhtelit encümeni

Karar No. 1

Esas No. 1/738

4 - VI - 1933

Yüksek Reisliğe

İktisat vekâletince teklif ve İcra Vekilleri Heyetinin 29 - V - 1933 toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâleti celilenin 30 - V - 1933 tarih ve 6/1725 numaralı tezkeresine bağlı olan ödünç para verme işleri kanunu lâyihası Adliye ve İktisat encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümenimiz tarafından İktisat vekili beyefendinin huzurile müzakere edilmiştir.

Umumî harpten sonra dünya piyasasında stok mal kalmaması ve talebin artması yüzünden fiatların yükselmesi ve binaenaleyh istihlâk karşısında istihsalin artması ve müteakiben piyasanın durgunluk göstermesi 1929 senesinde baş gösterip gittikçe artan ve bu sıralarda çok vahim bir şekil alan iktisadî buhrana sebep olmuştur. Bu vaziyet her memlekette olduğu gibi memleketimizde de kredi pahalılığını ve binnetice kredi ihtikârını tevlit etmiştir. Buna binaen büyük şehirlerde millî ve ecnebi büyük bankaların arz ve talebe göre piyasa fiatını tesbit ederek vasatî % 9 faizle çalışmalarına mukabil para ikraz eden hakikî ve hükmi şahısların ve küçük bankaların normal telâkki edilebilecek hadden fazla faizlerle çalışmaları ve iş yapılırken koruyucu olan yüksek faizlerin istihsalin azalması ve iştirâ kabiliyetinin noksanlanarak fiatların her sene sukutuna rağmen faiz haddinin aynı mevkii muhafaza etmesi her hangi bir teşebbüste zararsız çıkılmak ihtimalini bile refetmekte olmasna binaen istihsal ile istihlâk arasında faizi normal bir hale getirmeği ve normal krediyi koruyarak kredi pahalılığını indirmeği istihdaf eden işbu kanun lâyihası Muhtelit encümenimizce esas itibarile muvafık görülerek maddeleri müzakere ve bazı maddeleri aşağıda yazılı şekilde tadil ve bazıları da takdim ve tehir edilmek suretile lâyiha kabul olunmuştur. Şöyle ki:

Fasıl: 1

Madde 1 — « Ödünç para verme işleriyle meşgul olan hakikî ve hükmi şahıslar bu kanun hükümlerine göre Hükümetten izin alırlar.

Anonim, limtet, kooperatif şirketi şeklindeki bankalar bu izin usulüne tâbi değildir. »

Bu maddede izin almağa icbar edilenler ödünç para vermeği sanat ittihaz eden şahıslar kastedilmektedir. Hükümetten izin almaklık ihşâî malûmat elde etmek noktasından faydeli görülmüş ve İktisat vekâleti yerine Hükümet kelimesi ikame edilmek suretile madde kabul olunmuştur. Hükümet teklifindeki ikinci maddenin ihtiva ettiği hükümler müteakırp maddelere ithal edilmiş olduğundan tayyedilmiştir

Madde 2 — (Hükümet teklifinin üçüncü maddesi)

Ödünç para verme işleriyle uğraşanlar bu kanunun meriyetinden itibaren üç ay içinde ve bundan sonra her sene mayıs ayı içinde beyanname vermeğe mecburdurlar fıkrası aynen kabul ve ikinci fıkrası beyannamede borçlulardan alınacak faizin enyüksek haddi ve borçlulara tahmil edecekleri şartlar bildirilecektir şeklinde tashih ve üçüncü fıkrasındaki ticarî ikametgâhlarından sonraki (dahi) kelimesi tay suretile kabul olunmuştur.

Madde 3 — Beyannameler üç nüsha olarak makbuz mukabilinde mahallin en büyük mülkiye memuruna verilecektir. Bu beyannameler üzerine kendisine izin vesikası verilir. Beyannamelerin bir nüshası izin vesikası suretile birlikte İktisat vekâletine, ikinci nüshası alâkadar malmemuruna, üçüncü nüshası da kayıt ve ilân edilmek üzere ticaret sicil memurluğuna gönderilir.

Hükümetin beşinci maddesi dördüncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 5 — Senesi içinde beyannamelerindeki şartlarını değiştirmek isteyenler İktisat vekâletine müracaat ederler. Vekâletin muvafakati halinde kendilerine yeni bir izin vesikası verilir ve usulü dairesinde ilân edilir şeklinde kabul edilmiştir.

Madde 6 — İzin usulüne tâbi hakikî ve hükmi şahıslar yaptıkları ödünç para verme işlerini noterlikten tasdikli bir deftere müfredatı ile yazarlar, bu defterler İktisat vekâletince her zaman tetkik olunabilir. Her ticarî sene sonunda bu defterlerin birer sureti İktisat vekâletine gönderilir şeklinde tadilen kabul.

Madde 7 — Ödünç para verme işleriyle uğraşanlar kendilerinden para alanlara verdikleri paranın miktarını ve şartlarını gösteren imzalı bir vesika vereceklerdir şeklinde tadilen kabul.

Hükûmetin dokuzuncu maddesi sekizinci madde olarak aynen kabul.

Madde 9 — Ödünç para verme işlerinde % 12 den fazla alınan faizlerin aşağıda yazılan nisbetler dahilindeki miktarları vilâyet hususî idarelerine aittir.

% 12 den % 15 e kadar (15) dahil % 25

% 15 ten % 20 ye kadar (20) dahil % 50

% 20 den % 25 e kadar (25) dahil % 75

% 25 ten % 30 a kadar (30) dahil % 90

% 30 dan yukarı % 100 olarak tadilen kabul.

Maliye vekili Beyefendinin de huzur ile müzakere edilen bu maddede tahsil edilecek bu miktarların para cezası telâkki edilerek Hazineye alınması muvafık görülmediğinden vergi namı altında da olmayarak halk sandıkları hisse senedi alınmak üzere idarei hususiyeye aidiyeti encümenimizce kabul ve madde olvehile yazılmıştır.

Hükûmetin on birinci maddesi kabul eyledikleri vadesiz mevduata % 5 ten fazla faiz verenler fazla verdikleri faizlerin aşağıda yazılı nisbetler dahilindeki miktarı vilâyet hususî idarelerine aittir:

% 5 ten % 6 ya kadar % 50,

% 6 dan % 7 ye kadar % 75,

% 7 den fazla % 90 şeklinde ve onuncu madde olarak tadilen kabul olunmuştur.

Hükûmetin on ikinci maddesi on birinci madde olarak.

Verdikleri altı ay ve daha uzun vadeli mevduata % 6 dan fazla faiz verenlerin fazla verdikleri miktar aşağıda yazılı nisbetler dahilinde vilâyet hususî idarelerine aittir:

Nisbet % 6 dan % 7 kadar % 50,-

% 7 den % 8 ze kadar % 75,

% 8 den yukarı olanlardan % 90 şeklinde tadilen ve müteakip fıkrası aynen ipka edilerek kabul olunmuştur.

Ancak encümenimiz şimdiye kadar yapılmış olan mukavelelerdeki mevduat faizlerinin bu kanun hükmünden hariç olduğu mütaleasında bulunarak bu cihetin tebarüz ettirilmesine karar vermiştir.

On ikinci madde; 9, 10, 11 inci maddeler mucibince vilâyet hususî idarelerine ait olan paralar, tahsil edenler tarafından her ayın sonunda tahakkuk ettirilerek ertesi ayın ilk haftası içinde hususî idare sandıklarına yatırılır. Yatırılmazsa tahsili emval kanunu mucibince tahsil olunur şeklinde tadilen kabul olunmuştur.

Madde 13 — Hükûmet teklifinin 14 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki tavassut edenler cümlesinden sonra (dahi) kelimesinin ilâvesi ile ve ikinci fıkra aynen kabul olunmuştur.

Fasıl : 2

Hükûmet teklifinin 15 inci maddesi birinci madde mucibince izin usulüne tâbi olupta izinsiz faizle ödünç para vermediği itiyat eden ve beyannamelerinde yazılı faiz hadlerinden fazla faiz alan ve beyannamelerindeki şartları veya faiz hadlerini muvazaa ile gizleyen hakikî ve hükmi şahıslara tefeci denir şeklinde tadilen 14 üncü madde olarak kabul olunmuştur.

Hükûmetin 16 ıncı maddesi 15 inci madde olarak aynen kabul olunmuştur.

Hükûmetin 17 inci maddesinde tefecilik kelimesinden sonra « suçunu işleyenler » tabiri yerine « edenler » kelimesinin ikamesi suretiyle tadil ve 16 ıncı madde olarak kabul olunmuştur.

Hükûmetin 18 inci ve 19 uncu maddeleri 17 ve 18 inci madde olarak aynen kabul olunmuştur.

Hükümetin 20 inci maddesindeki cezaî hükümler ceza kanununun 526 ıncı maddesindeki ahkâmı umumiyyeye tâbi bulunduğundan tayyedilmiştir.

Hükümet teklifinin 21 inci maddesinde suçlar kelimesinden sonra suçların muhakemesine şeklinde ilâve suretile tashihan kabul ve 22 inci madde tayyedilmiştir.

Hükümetin 23 üncü maddesi 20 inci ve 24 üncü maddesi 21 inci madde olarak aynen kabul olunmuştur.

Umumî heyetin tasvip nazarına arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe takdim olunur.

Muhtelit E. Reisi	M. M.	Kâtip	Aza	Aza	Aza	Aza
	Bursa	Erzincan	Çanakkale	Antalya	Antalya	Gümüşane
Mustafa Fevzi	Dr. R. Ferit	Abdülhak	Osman Niyazi	Haydar	Numan	Edip Servet
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Kocaeli	Trabzon	Tokat	İstanbul	Balıkesir	İstanbul	Afyon
Ragıp	Raif	Nazım	Alâettin	Vasfi	II. Vâsıf	Akosmanzade
Aza	Aza					İzzet
Ankara		İzmir				
Eşref	M. Sadettin					

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

M. No. 210

Esas No. 1/738

7 - VI - 1933

Yüksek Reisliğe

Başvekâletin 30 - V - 1933 tarih ve 6/1725 numaralı tezkeresi ile Yüksek Meclise gönderilen lâyihalardan ödünç para verme işleri kanunu lâyihası Adliye ve İktisat encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümenin mazbata ve tadilatı ile birlikte encümenimize tevdi edilmekle İktisat vekili Beyin huzuru ile encümenimizce de tetkik ve mütalea olundu:

Bu lâyihaın heyeti umumiyesi Hükümetin esbabı mucibesi ile Muhtelit encümenin mazbatasında da izah olunduğu veçhile encümenimizce de kabul edilmiştir. Akriba ve dostlar arasındaki muameleleri, faizciliği sanati mutade haline getirmiş olanlardan tefrik etmek için birinci maddede (faizden para kazanmak için) cümlesi ilâve edilmiş ve ruhsat almak mecburiyetinden hariç bırakılan anonim, limitet ve kooperatif şirketi şeklindeki bankalarla hususî kanunlarla teşekkül edipte bu mahiyette bir şirket halinde olmayan muhtar müesseselerin dahi izin harici bırakılması temin edecek bir fıkra ilâve olunmuştur. İkinci madde, birinci madde ile mütenezâr olacak surette tashih edilmiş ve 6 ncı maddenin nihayetine İktisat vekâleti teşkilâtı bulunan vilâyetlerde defterlerin İktisat müdürlerine ve olmayan yerlerde valilere verilmesi muvafık görüldüğünden buna dair bir fıkra ilâve edilmiştir.

9 uncu maddede ödünç para verenlerin faiz, komisyon, hesap masrafı ve sair namlarla alacakları miktarın en son makul haddi senede % 12 yi tecavüz etmemesi ve tecavüz eylediği takdirde - esefle söyleyebiliriz ki memleketin çok yerlerinde bu hal mevcuttur - % 12 den yukarı 25 e kadar olan miktar heyeti içtimaiye nazarında ayırp telâkki edilecek mahiyette görüldüğünden bu fazla faizden terbiyevî bir tesir yapabilmek ümidile mevcut tabloya göre faizcilerden alınacak verginin hususî idârelere verilmesi ve bu suretle hususî idarelerin bu kanunun tarifine muvafık beyanname üzerinden toplanacakları bu fahiş faiz farklarından yüzde yirmi beşinin, borçlunun ihbarı üzerine gerek mahkemelerce ve gerek idarî surette meydana çıkarılan fahiş faiz farklarından hâsıl olacak paraların da % 50 sinin yime bu faizi ödemiş olan borçlulara iadesi ve diğer kısımlarının hususî idarelerce halk ikraz sançılıklarına iştirak hissesi olarak bırakılması

içtimaî adalete daha elverişli görülmüştür. Tabloda Adliye encümeninin de iştirak eylediği ve muhtelif encümenin gösterdiği nisbetler ilk dereceler için esas tutulmakla beraber 15 ile 20 arasında 15-18 e kadar miktar için bir derece ilâve edilmiş ve 25 ten yukarı alınacak faizin tamamen istirdadı encümenimizce muvafık görülmüştür.

Hemen söyleyebiliriz ki encümenimiz, bu kanunda yazılı faiz hadlerini hiçte tabii görmemiş ise de akitte faiz serbestisi hakkındaki umumî hükümden istifade eden tefeciler ve bazı vilâyetlerdeki küçük sermayeli ve banka namı altındaki ikraz müesseseleri tabloda yazılı miktarlardan daha yukarı muamele yapmakta olduklarından bu maddeyi filî vaziyetin tenkis ve tahdidine hâdim olabilmek mülâhazasıyla kabul etmek zaruretinde kalmıştır.

10 ve 11 inci maddelerdeki vadeli ve vadesiz tevdiat kabul eden bankalar ve bankerlerle tasarruf sandıklarının verecekleri faiz haddini vadesiz tevdiat yalnız kısa vadeli ticarî senetlerin iskontosunda kullanılabileceği halde vadeli tevdiat gerek iskonto işlerinde ve gerek memleketin muhtaç olduğu tesisat ve teşebbüsâtı snaiye ve iktisadiyede de kullanmağa elverişli olduğundan ikisi arasında % 2 nisbetinde bir faiz tefavütü bırakılması muvafık görüldüğünden vadesiz tevdiat için faizin % 4,5 ve vadeli tevdiat için de % 6,5 azamî had tayin edilmiş ve hilâfına hareket edecek olanlardan alınacak vergi nisbetini gösteren bir tablo aynen kabul edilmiştir. Şu kadar ki; vadeli, vadesiz tevdiata daha çok faiz verecek olanlardan idarei mahalliyeler için alınacak vergi haddinin tamamı idarei mahalliyelerde bırakılmıştır. Ancak eytam hesabı carilerine Emlâk bankasının kanunu mahsusuna tevfiikan vereceği faiz bu hükümlerden istisna edilmiş ve küçük tasarruf erbabını korumak maksadile bunlar tarafından yatırılacak vadesiz paraların faiz haddinin % 5 e kadar olabileceğini teminen bir fıkra ilâve edilmiştir.

12, 13, 14 üncü maddeler kelime tashihi ile aynen kabul edilmiştir.

15 inci maddenin birinci fıkrasında faiz tâbirini izah için borçlunun kanunu mahsuslarla vermeğe mecbur olacağı muamele vergisi ve damga resminden maada komisyon, hesap masrafları ve sair nam ile alınacak parayı faiz mefhumuna ithal ederek daha vazih şekilde yazılmıştır.

İkinci fıkrası mündericâtı itibarile müstakil bir madde olarak tanzim edilmiş ve Muhtelit encümenin kabul ettiği esas daha sarih ve maksadı gösterecek mahiyette tahdidî olarak yeni bir ifade ile yazılmıştır. Diğer maddeler aynen kabul edilerek müstaceliyet kararile Yüksek Heyetin tasvibine arz olunur.

Reis

Gümüşane Elâziz Erzurum Erzurum Giresun İstanbul Kayseri Manisa
H. Fehmi H. Tahsin Aziz Asım Kâzım Sadettin A. Hilmi M. Turgut

Kanun lâyihası ödünç para vermekle meşgul olanlardan yalnız beyanname vermeyenlerle verdikleri beyannamelerde yazılı şartları usulü dairesinde Hükûmete haber vermeksizin değiştirmiş bulunanları tefeci addederek takibata tâbi tutmakta ve bunun haricinde kalanları faiz hadleri ne olursa olsun suçlu telâkki etmeyerek hür bırakılmaktadır.

Memleketimizin umumî surette iktisadî ve ticarî vaziyetlerine ve sermaye ve kredi ihtiyaçlarına göre azamî bir faiz nisbeti tayin ve kabul ederek bu iş ile uğraşanlardan bu nisbet yukarısında bir faiz ile ödünç para verenlerin suçlu telâkkisi ile kanunî takibata uğratılması lâzımdır. Bu tarzı muamele kanunî ve hukukî mevzuatımıza da uygundur. Filhakika ticaret kanununun 654 üncü maddesinde mevaddî ticariyede faizin serbest olduğu zikredilmekte işe de borçlar kanununun 72 inci maddesi mukaveleye müstenit faiz meselesinde suiüstimalin menî hukuku amme kanunlarına tâbi olacağı beyan edilmiş ve kanunu medeninun 767 inci maddesinde de murabaha ahkâmı mahfuz kalmak şartile tarafeynin faiz haddinin tayininde serbest bulunduğu tasrih edilmiştir. Şu hale göre faiz için azamî bir had kabul ve tayini zaruridir. Bu noksanı ikmalen lâyihaya bir hüküm konulması fikir ve mütaleasındayım.

Aksaray

A. Süreyya

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Ödünç para verme işleri kanun lâyihası

Fasıl : 1

MADDE 1 — Ödünç para verme işleriyle meşgul olan hakikî ve hükûmî şahısların bu kanun hükümlerine göre İktisat vekillüğinden izin almaları lâzımdır.

Anonim, limitet, kooperatif şirketi şeklindeki bankalar bu izin usulüne tâbi değildir .

MADDE 2 — İzin vesikaları ticaret siciline kayıt ve usulü dairesinde ilân olunur. Ödünç para verme işlerine ilândan sonra başlanır.

MADDE 3 — Ödünç para verme işleriyle uğraşanlar bu kanunun meriyetinden itibaren üç ay içinde ve bundan sonra her sene mayıs içinde beyanname vermeğe mecburdurlar.

Beyannameye borçlulardan alınacak faizlerin en yüksek haddi yazılacaktır. Senede % 12 den fazla faiz alacak olanların borçlulara tahmil ettikleri şartları beyannamelerine ilâve etmeleri lâzımdır.

Anonim, limitet, kooperatif şirketi şeklindeki bankalar müstesna olmak üzere diğer hükûmî ve hakikî şahıslar ödünç para verme işlerine tahsis edecekleri sermayenin türk lirası olarak miktarını ve ticarî ikametgâhlarını dahi beyannamelerine kaydedeceklerdir.

MADDE 4 — Beyannameler üç nüsha olarak makbuz mukabilinde mahallin en büyük mülkiye memuruna verilecektir.

Beyannamelerin birinci nüshası İktisat vekâletine, ikinci nüshası alâkadar malmemurluğuna, üçüncü nüshası da kayıt ve ilân edilmek üzere ticaret sicilli memurluğuna gönderilir.

MADDE 5 — Ödünç para verme işleriyle meşgul olanlar beyannamenin büyük harflerle yazılmış bir suretini ticarî ikametgâhlarına halkın görebileceği bir yere asmağa mecburdurlar.

MADDE 6 — Sene içinde beyannamelerini değiştirmek isteyenler esbabı mucibe göstere-

ADLIYE VE İKTİSAT ENCÜMENLERİNDEN
MÜREKKEP MUHTELİT ENCÜMENİNİN
TADİLİ

Ödünç para verme işleri lâyihası

Fasıl : 1

MADDE 1 — Ödünç para verme işleriyle meşgul olan hakikî ve hükûmî şahıslar bu kanunun hükümlerine göre Hükûmetten izin alırlar.

Anonim, limitet, kooperatif şirketi şeklindeki bankalar bu izin usulüne tâbi değildir.

MADDE 2 — Ödünç para verme işleriyle uğraşanlar bu kanunun meriyetinden itibaren üç ay içinde ve bundan sonra her sene mayıs ayı içinde beyanname vermeğe mecburdurlar.

Beyannameye borçlulardan alınacak faizin en yüksek haddi ve borçlulara tahmil edecekleri şartlar bildirilecektir.

Anonim, limitet, kooperatif şirketi şeklindeki bankalar müstesna olmak üzere diğer hükûmî ve hakikî şahıslar ödünç para verme işlerine tahsis edecekleri sermayenin Türk lirası olarak miktarını ve ticarî ikametgâhlarını beyannamelerine kaydedeceklerdir.

MADDE 3 — Beyannameler üç nüsha olarak makbuz mukabilinde mahallin en büyük mülkiye memuruna verilecektir.

Bu beyannameler üzerine kendisine izin vesikası verilir. Beyannamelerin bir nüshası izin vesikası suretile birlikte İktisat vekâletine, ikinci nüshası alâkadar malmemurluğuna, üçüncü nüshası da kayıt ve ilân edilmek üzere ticaret sicilli memurluğuna gönderilir.

MADDE 4 — Hükûmetin beşinci maddesi aynen

MADDE 5 — Senesi içinde beyannamelerindeki şartlarını değiştirmek isteyenler İktisat ve-

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

MADDE 1 — Faizden para kazanmak için ödünç para verme işlerle meşgul olan hakiki ve hükmi şahıslar bu kanun hükümlerine göre Hükûmetten izin alırlar.

Anonim, limitet, kooperatif şirketi şeklindeki bankalar ile hususi kanunlar mucibince yapılan teşekküller bu izin usulüne tâbi değildir.

MADDE 2 — Ödünç para verme işleriyle uğraşanlar bu kanunun meriyetinden itibaren üç ay içinde ve bundan sonra her sene mayıs ayı içinde beyanname vermeğe mecburdurlar.

Beyannamede borçlulardan alınacak faizin en yüksek haddi ve borçlulara tahmil edebilecekleri şartlar bildirilecektir.

Anonim, limitet, kooperatif şirketi şeklindeki bankalar, hususi kanunlar mucibince yapılan teşekküller müstesna olmak üzere diğer hükmi ve hakiki şahıslar ödünç para verme işlerine tahsis edebilecekleri sermayenin Türk lirası olarak miktarını ve ticarî ikametgâhlarını beyannamelelerine kaydedeceklerdir.

MADDE 3 — Beyannameler üç nüsha olarak makbuz mukabilinde mahallin en büyük mükiye memuruna verilir.

Bu beyannameler üzerine kendisine vilâyetlerce izin vesikası verilir. Beyannamelerin bir nüshası izin vesikası suretile birlikte İktisat ve Kâletine, ikinci nüshası alâkadar malmemurluğuna, üçüncü nüshası da kayıt ve ilân edilmek üzere ticaret sicilli memurluğuna gönderilir.

MADDE 4 — Hükûmetin 5 inci maddesi aynen

MADDE 5 — Muhtelit encümenin 5 inci maddesi aynen

rek İktisat vekâletine müracaat ederler. Vekâletin muvafakati halinde yeni bir beyanname verirler.

MADDE 7 — İzin usulüne tâbi hakikî ve hükmi şahıslar yaptıkları ödünç para işlerini noterlikten tasdikli bir deftere müfredatıle yazılır ve bu defterler İktisat vekâleti tarafından tetkik edilir. Her hesap senesi sonunda bu defterlerin birer sureti İktisat vekâletine gönderilir.

MADDE 8 — Ödünç para verme işleriyle uğraşanlar ödünç para alanlara ödünç para miktarını, şartlarını gösteren imzalı bir vesika vereceklerdir.

MADDE 9 — Müddeti içinde beyanname veremeyenlerin izin vesikaları iptal edilir.

MADDE 10 — Ödünç para verme işlerinde % 12 den fazla alınan faizler aşağıda yazılı nisbetlerde para cezasına tâbidir:

- % 12 den % 15 e kadardan % 50,
- % 15 ten % 18 e kadarından % 75,
- % 18 den % 24 e kadardan % 90,
- % 24 ten % 30 a kadardan % 95,
- % 30 dan yukarı olanlardan % 100.

kâletine müracaat ederler. Vekâletın muvafakati halinde kendilerine yeni bir izin vesikası verilir ve usulü dairesinde ilân edilir.

MADDE 6 — İzin usulüne tâbi hakikî ve hükmi şahıslar yaptıkları ödünç para verme işlerini noterlikten tasdikli bir deftere müfredatıle yazarlar. Bu defterler İktisat vekâletince her zaman tetkik olunabilir. Her ticarî sene sonunda bu defterlerin birer sureti İktisat vekâletine gönderilir.

MADDE 7 — Ödünç para verme işleriyle uğraşanlar kendilerinden para alanlara verdikleri paranın miktarını ve şartlarını gösteren imzalı bir vesika vereceklerdir.

MADDE 8 — Hükümetin 9 uncu maddesi aynen

MADDE 9 — Ödünç para verme işlerinde % 12 den fazla alınan faizlerin aşağıda yazılan nisbetler dahilindeki miktarları vilâyet hususî idarelerine aittir:

- % 12 den % 15 e kadar (15 dahil) % 25,
- % 15 ten % 20 ye kadar (20 dahil) % 50,
- % 20 den % 25 e kadar (25 dahil) % 75,
- % 25 ten % 30 a kadar (30 dahil) % 90,
- % 30 dan yukarı için % 100.

MADDE 6 — İzin usulüne tâbi hakikî ve hükmi şahıslar yaptıkları ödünç para verme işlerini noterlikten tasdikli bir deftere müfredatı ile yazarlar. Bu defterler İktisat vekâletince her zaman tetkik olunabilir. Her ticarî sene sonunda defterlerin birer sureti İktisat vekâleti teşkilâtı bulunan yerlerde bunlara, İktisat vekâleti teşkilâtı bulunmayan mahallerde valilere verilir.

MADDE 7 — Muhtelit encümenin 7 inci maddesi aynen.

MADDE 8 — Hükûmetin 9 uncu maddesi aynen.

MADDE 9 — Ödünç para verme işlerinde 16 ıncı maddede yazılı komusyon ve hesap masrafları da dahil olmak üzere en çok % 12 ye kadar (12 dahil) faiz alınabilir. Bundan fazla alınan faizlerin aşağıda gösterilen nisbetler dahilindeki miktarları vilâyet hususî idarelerine ait olup bu idareler tarafından takip ve tahsil olunur.

% 12 den 15 e kadar alınacak faiz farkının % 25 i,

% 15 den 18 e kadar alınacak faiz farkının % 35 i,

% 18 den 20 ye kadar alınacak faiz farkının % 50 si,

% 20 den 25 e kadar (25 dahil) alınacak faiz farkının % 90 ı.

25 den yukarıya alınacak faiz farkının tamamı birinci fıkra mucibince alınır.

Bu suretle hususî idarelerce toplanılacak paralardan izin beyannamesine uygun olanlardan hâsıl olacak mebaliğın % 25 i ve izin beyannamesi hilâfında olup ta borçlunun ihbarı üzerine tahakkuk ve tahsil edilenlerin % 50 si bu faizleri ödeyen borçlulara iade edilir.

Hususî idareler tahsil ettikleri paralardan borçluları ilân usulile haberdar ederler. Alâkadarlar ilân tarihinden itibaren altı ay zarfında müracaat ederek yukarıdaki fıkra mucibince kendilerine iade edilmesi lâzımgelen hisseyi almazlarsa bu hisselerde hususî idarelere kalır.

MADDE 11 — Kabul eyledikleri vadesiz mevduata % 5 ten fazla faiz verenler fazla verdikleri faiz için aşağıya yazılı nisbetlerde para cezasına tâbidirler:

- % 5 ten % 6 ya kadardan %50,
- % 6 dan % 7 ye kadardan % 75,
- % 7 den yukarı olanlardan % 95.

MADDE 12 — Kabul eyledikleri altı ay ve daha uzun vadeli mevduata % 6 dan fazla faiz verenler aşağıda yazılı nisbetlerde para cezasına tâbidirler:

- % 6 dan % 7 ye kadardan % 50
- % 7 den % 8 ze » % 75
- % 8 den yukarı olanlardan % 95

Emlâk ve eytam bankasının kanunu mahsusu mucibince eytam hesabı carisine verdiği faizler 10, 11 inci maddelerle bu madde hükümlerine tâbi değildir.

MADDE 13 — 10, 11, 12 inci maddeler mucibince alınacak para cezaları; bu cezaları tahsil edenler tarafından her ayın sonunda tahakkuk ettirilerek ertesi ayın ilk haftası içinde malsandıklarına yatırılır. Kazanç vergisi kanunu hükümleri mahfuzdur.

MADDE 14 — Ödünç para verme işlerine tavassut edeceklerin İktisat vekâletinden izin almaları lâzımdır. Bu izin bir sene müddetle verilir.

Ödünç para verme işlerine tavassut edenlerin ödünç para alanlardan her hangi bir nam ile tavassut ücreti almaları yasaktır

Fasıl : 2

Tefecilik

MADDE 15 — Birinci madde mucibince izin usulüne tâbi olup ta izinsiz, faizle ödünç para

MADDE 10 — Kabul eyledikleri vadesiz mevduata % 5 ten fazla faiz verenler fazla verdikleri faizin aşağıda yazılı nisbetler dahilindeki miktarı vilâyet hususî idarelerine aittir:

- % 5 ten % 6 kadarından % 50,
- % 6 dan % 7 kadarından % 75
- % 7 den yukarı olanlarından %90.

MADDE 11 — Kabul eyledikleri altı ay ve daha uzun vadeli mevduata % 6 dan fazla faiz verenlerin fazla verdikleri miktar aşağıda yazılı nisbetler dahilinde vilâyet hususî idarelerine aittir:

- % 6 dan % 7 kadarından % 50
- % 7 den % 8 » % 75
- % 8 den yukarı olanlar % 90

Emlâk ve eytam bankasının kanunu mahsusu mucibince eytam hesabı carisine verdiği faizler 9, 10 uncu maddelerle bu madde hükümlerine tâbi değildir.

MADDE 12 — 9, 10, 11 inci maddeler mucibince vilâyet hususî idarelerine ait olan paralar, tahsil edenler tarafından her ayın sonunda tahakkuk ettirilerek ertesi ayın ilk haftası içinde hususî idare sandıklarına yatırılır. Yatırılmazsa tahsili emval kanunu mucibince tahsil olunur.

MADDE 13 — Ödünç para verme işlerine tavassut edenler dahi ödünç para verenler gibi izin alırlar. Bu izin bir sene müddetle verilir

Ödünç para verme işlerine tavassut edenlerin ödünç para alanlardan her hangi bir nam ile tavassut ücreti almaları yasaktır.

Fasıl : 2

MADDE 14 — Birinci madde mucibince izin usulüne tâbi olupta izinsiz faizle ödünç para

MADDE 10 — Kabul eyledikleri vadesiz mevduata % 4,5 dan fazla faiz verenler fazla verdikleri faizin aşağıda yazılı nisbetler dahilindeki miktarı vilâyet hususî idarelerince takip ve tahsil olunur.

% 4,5 tan % 6 ya kadar alınacak faiz farkından % 50 si,

% 6 dan % 7 ye kadar alınacak faiz farkından % 75 i,

% 7 den (7 dahil) yukarı olanlardan alınacak faiz farkının % 90 ı.

MADDE 11 — Kabul eyledikleri altı ay ve daha uzun vadeli mevduata % 6,5 tan fazla faiz verenlerin fazla verdikleri miktar aşağıda yazılı nisbetler dahilinde vilâyet hususî idarelerince takip ve tahsil olunur.

% 6,5 tan % 7 ye kadarından % 50,

% 7 den % 8 e kadarından % 75,

% 8 den yukarı olanlardan % 90.

(Bu vergilerin tamamı hususî idarelere aittir.)

Emlâk ve eytam bankasının kanunu mahsusu mucibince eytam hesabı carisine verdiği faizler onuncu madde ile bu madde hükümlerine tâbi değildir.

Listesi İcra Vekilleri Heyeti kararla tertip edilecek tasarruf sandıklarının tevdiata verecekleri faiz haddi % 5 e kadar olabilir. Fazlası yukarıda yazılı hükme göre muamele görür.

MADDE 12 — 9, 10 ve 11 inci maddeler mucibince vilâyet hususî idarelerine verilecek paralar, tahsil edenler tarafından her ayın sonunda tahakkuk ettirilerek ertesi ayın ilk haftası içinde hususî idare sandıklarına yatırılır. Yatırılmazsa tahsili emval kanunu mucibince tahsil olunur.

MADDE 13 — Muhtelit encümenin 13 üncü maddesi aynen

MADDE 14 — Muhtelit encümenin 14 üncü maddesi aynen

vermeği itiyat eden hakikî ve hükmi şahıslara ve beyannamelerinde yazılı faiz hadlerinden fazla faiz alanlara ve beyannamelerindeki şartları veya faiz hadlerini muvazaa ile gizleyenlere tefeci denir.

MADDE 16 — Faiz tabirinde, ödünç para verme mukabilinde borçludan her ne nam ile olursa olsun alınan para ve sair şeyler dahildir.

Ancak bir milyon türk lirasından fazla sermayesi olan anonim, limtet, kooperatif şirketi şeklindeki bankaların gösterecekleri malî kolaylıklar veya kefaletler mukabilinde bilitilâf istihsal edecekleri menfaatler bu kanun hükümlerine tâbi değildir.

MADDE 17 — Tefecilik suçunu işleyenler bir aydan bir seneye kadar hapse ve 500 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

Ayrıca iki seneden beş seneye kadar amme hizmetlerinden memnuiyetlerine karar verilebilir.

Bu cezalar tecil edilmez.

MADDE 18 — Tefecilik suçu ile mahkûm olanların izin vesikaları iptal edilir. İptal keyfiyeti ticaret siciline kayıt ve usulü dairesinde ilân olunur.

MADDE 19 — Tefecilik suçu ile mahkûm olanlara tekrar izin verilmesi için mahkûmiyetin infazından sonra üç senenin geçmesi şarttır.

Tekerrürü halinde tekrar izin verilmez.

MADDE 20 — Bu kanunun birinci faslında yazılı olup hususî ceza hükümlerile teyit edilmeyen mecburiyetleri ifa eylemeyenler bir haftadan üç aya kadar hapis ve 100 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezası ile tecziye olunur.

MADDE 21 — Bu kanunda yazılı suçlara sulh mahkemelerinde bakılır.

MADDE 22 — Murabaha nizamnamesi mülgadır.

vermeği itiyat eden ve beyannamelerinde yazılı faiz hadlerinden fazla faiz alan ve beyannamelerindeki şartları veya faiz hadlerini muvazaa ile gizleyen hakikî ve hükmi şahıslara tefeci denir.

MADDE 15 — Hükümetin nci maddesi aynen

MADDE 16 — Tefecilik edenler bir aydan bir seneye kadar hapse ve 500 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir. Ayrıca iki seneden beş seneye kadar amme hizmetlerinden memnuiyetlerine karar verilebilir. Bu cezalar tecil edilmez.

MADDE 17 — Hükümetin 18 inci maddesi aynen

MADDE 18 — Hükümetin 19 uncu maddesi aynen

MADDE 19 — Bu kanunda yazılı suçların muhakemesine sulh mahkemelerince bakılır.

MADDE 15 — Faiz tabirinde, ödünç para verme mukabilinde borçludan muamele vergisiyle damga resminden başka komisyon ve hesap masrafı ve sair her ne nam ile olursa olsun alınan para dahildir.

MADDE 16 — Sermayesi bir milyon lira ve daha yukarı olan malî müesseselerin âmme hizmet ve menfaatlerine ait olan nafıa işleriyle snai ve ticarî tesisat ve teşebbüsat için uzun vade ile açacakları kredilerle temin edecekleri kazançlar mukabilinde faizden başka alacakları kâr ve menfaatler bu kanun hükmüne tâbi değildir.

MADDE 17 — Muhtelit encümenin 16 nci maddesi aynen.

MADDE 18 — Hükûmetin 18 inci maddesi aynen.

MADDE 19 — Hükûmetin 19 uncu maddesi aynen.

MADDE 20 — Muhtelit encümenin 19 uncu maddesi aynen.

MADDE 23 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 24 — Bu kanunun hükümlerini tatbika İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Muvakkat madde

Gayri menkulle temin edilipte senelik faizi yüzde on beşi tecavüz eden borçlardan vadesi hulûl etmiş bulunanlar bu kanunun neşri tarihinden itibaren beş sene müddetle aşağıda yazılı şartlar dairesinde tecile tâbidir.

A) Bu kanunun neşri tarihindeki bakiyei zimmet üzerinden en çok yüzde dokuz faiz hesap edilir.

B) Her sene nihayetinde işleyecek faizlerin tamamı ve borcun yüzde yirmisi ödenmiş bulunacaktır. Ödenmediği takdirde tecil hükümsüzdür.

Teminat teferruğ edilen gayrimenkuller üzerindeki mülkiyet hakkı, teferruğ tarihinden itibaren hüküm ifade etmek üzere, ipotége tahvil edilir ve bunlar hakkında da birinci fıkra hükmü tatbik edilir.

29 - V - 1933

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.
<i>İsmet</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>Zekâi</i>	<i>Ş. Kaya</i>
H. V. V.	Mal V.	Mf. V.	Na. V.
<i>Ş. Kaya</i>	<i>M. Abdülhalik</i>		<i>Hilmi</i>
İk. V.	S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>M. Celâl</i>	<i>Dr. Refik</i>	<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlis</i>

MADDE 20 — Hükûmetin 23 üncü maddesi aynen

MADDE 21 — Hükûmetin 24 üncü maddesi aynen

MADDE 21 — Hükümetin 23 üncü maddesi
aynen.

MADDE 22 — Hükümetin 24 üncü maddesi
aynen.

Adliye ve İktisat encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatası

T. B. M. M.

Muhtelit encümeni

5 - VI - 1933

Karar No. 1

Esas No. 1/738

Yüksek Reisliğe

İktisat vekâletince teklif ve İcra vekilleri Heyetinin 29 - V - 1933 toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan ve müzakeresi Adliye ve İktisat encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümenimize havale buyurulan (halk bankası ve halk sandıkları kanunu) lâyihası ve buna bağlı esbabı mucibe mazbatası İktisat vekili Beyefendinin huzurile encümenimizce tetkik ve müzakere olundu:

Umumî harbi takip eden ilk senelerde cihan piyasasının muhtaç olduğu malları imal için istihsal sahasındaki faaliyeti karşılamak yolunda sermayeye yapılan talep her yerde olduğu gibi memlektimizde de faiz miktarını arttırmıştır. 1929 senesinden beri kendini gösteren umumî buhran istihsal ile istihlâk arasındaki muvazenesizliği ve binnetice fiatların tenezzülünü mucip olmasına rağmen memleketimizde de kredi pahalılığını ve kredi ihtikârını doğurmuş bulunmaktadır. Bilhassa tefecilerden yapılan şikâyetler malûmdur. İstihsale sarfedilecek sermaye faizini memleketin iktisadî vaziyetine uygun ve normal bir şekilde tesbit edebilmek ve kredi hacminin çoğaltılmasına ve tefeciliğe karşı müsbet bir mücadele yapmağa medar olmak üzere halk bankası tesisini ve bu bankanın şubesi makamına kaim olmak icap eden yerlerde bu halk bankasının müşteri ile temasını temin etmek için halk sandıkları tesisini istihdaf eden bu kanun lâyihası memleketin bu günkü ihtiyacına çok uygun ve lâzımlı görülmüştür. Bu suretle halk sandıklarına hissedar bulmak, ihtiyacı olanlara kredi vermek ve halk sandıklarının senetlerini müküerrer iskonto yapmak keyfiyetleri temin edilmiş olacağı gibi muhitlerinde mahallin nüfuzuna tâbi olarak tekniksiz bir şekilde çalışan diğer küçük bankaların mevkiini alabilmek istidadı ve mevkiinde millî müesseseler ihdası keyfiyeti de temin edilmiş bulunmaktadır. Buesbaba ve Hükümet mazbatasında zikredilen esbabı mucibeye istinaden teşekkülü düşünülen bu müessesenin teklifindeki düşüncüyü tebrik ve takdire şayan gören encümenimiz kanun lâyihasını esas itibarile kabul eyleyerek maddelerin müzakeresine geçmiş ve bazı maddeleri tadil, bazılarını tay ve bazılarını takdim ve tehir eylemek suretile aşağıda yazılı şekilde kabul eylemiştir. Şöyle ki:

Madde 1 — Hükümet teklifinin nihayetine icabında bu sermaye arttırılabilir suretinde bir fıkra ilâvesile madde kabul.

Madde 2 — Aynen kabul

Madde 3 — Birinci fıkrada sandık teşkilinin yalnız vilâyet merkezlerine hasrı muvafık görüldüğünden « icap eden yerlerde halk sandıkları namı altında » ve anonim şirket halinde idaresi muvafık görüldüğünden « anonim şirket halinde » kayıtlarının ilâvesi suretile tadilen 2 - 3 üncü fıkralar aynen ve dördüncü fıkrada « mevduatı koruma kanununa göre » cümlesinden sonraki « ve » kelimesinin tayyi ile madde kabul olunmuştur.

4, 5, 6, 7, 8 inci maddelerdeki vekilligince kelimesi vekâletince kelimesile tebdil edilerek aynen kabul olunmuşlardır.

Fasıl: 2

Halk sandıkları

Madde 9 — Hükümetin teklifi aynen

Madde 10 — Hükümetin 15 inci maddesi halk sandıklarının yapacağı ikraz ve istikraz işleri ve diğer muameleleri İktisat vekâletince tasdik edilecek esas mukavelenameleri ve halk bankası tarafından tasdik olunan dahili nizamnamelerine göre cereyan eder şeklinde tadilen (10) uncu madde olarak tesbit edilmiştir.

Madde 11 — Hükümet teklifinin 14 üncü maddesi 11 inci madde olarak aynen kabul

Madde 12 — Hükümet teklifinin 10 uncu maddesi aynen kabul

Madde 13 — Hükümet teklifinin 11 inci maddesi sonuna « ler » kelimesinin ilâvesile kabul

Madde 14 — Hükümet teklifinin 12 nci maddesi 14 üncü madde olarak aynen kabul olunmuştur.

Madde 15 — Hükümet teklifinin 13 üncü maddesi başına ödünç para verme işleri kanununun 9, 10, 11 inci maddeleri mucibince hususî idarelere ait olan paralar her sene o vilâyetteki halk sandıklarına yatırılıp mukabilinde o miktar halk sandığı hisse senedi alınır cümlesinin ilâvesile ve tashihan kabul olunmuştur.

16 ve 17 nci maddeler aynen kabul olunmuştur.

Fasıl : 3

Dağrık hükümler

Madde 18 — Birinci fıkra 14 şubat 1332 tarihli kanunun ikinci maddesile 21 haziran 1927 tarih ve 1116 numaralı kanunun ikinci maddesi hükümlerine tevfikân Hazine uhdesinde bulunan hisse senetlerinin satılmayacağına dair olan hükümler mülgadır suretinde tadilen ve diğer fıkrası aynen kabul olunmuştur.

Madde 19 ve 20 aynen kabul olunmuştur.

Umumî Heyetin tasvibi nazârına arz edilmek üzere Yüksek Reislîğe takdim olunur.

Muhtelit E. Reisi	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza
<i>Mustafa Fevzi</i>	Bursa	Erzincan	İstanbul	Zonguldak	İstanbul
	<i>Dr. R. Ferit</i>	<i>Abdülhak</i>	<i>H. Vasıf</i>	<i>Hasan</i>	<i>Alâettin</i>
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Çanakkale	Kocaeli	Balıkesir	Trabzon	Antalya	Bolu
<i>Osman Niyazi</i>	<i>Ragıp</i>	<i>Vasfi</i>	<i>Raif</i>	<i>Haydar</i>	<i>Şükrü</i>
Aza	Aza				
Zonguldak	Gümüşane				
<i>Ragıp</i>	<i>Edip Servet</i>				

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

M. N. 204

Esas 1/738

6-VI-1933

Yüksek Reislîğe

Başvekâletin 30-V-1933 tarih ve 6/1725 numaralı tezkeresi ile Yüksek Meclise gönderilen lâyihalardan halk bankası ve halk sandıkları kanun lâyihası Adliye ve İktisat encümenlerinden mürekkep muhtelit encümenin mazbata ve tadilâtı ile birlikte encümenimize tevdi edilmekle İktisat vekili beyin huzur ile encümenimizce de tetkik ve müzakere edildi.

Cereyan eden müzakere neticesinde teklif olunan lâyiha muhtelit encümenin tadilâtı daire-sinde encümenimizce de kabul olundu. Umumî Heyetin yüksek tasvibine arz olunur.

Reis				
Gümüşane	Edirne	Erzurum	Giresun	İstanbul
<i>H. Fehmi</i>	<i>Faik</i>	<i>Asım</i>	<i>Kâzım</i>	<i>Sadettin</i>
Isparta	Kayseri	Sivas	Erzurum	
<i>Mükerrem</i>	<i>A. Hilmi</i>	<i>M. Remzi</i>	<i>Aziz</i>	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Halk bankası ve halk sandıkları kanun lâyihası

Fasıl : 1

MADDE 1 — Merkezi Ankarada olmak üzere üç milyon liraya kadar sermayeli Halk bankası namile bir anonim şirket teşkiline İktisat vekilliği mezundur.

MADDE 2 — Maliye vekilliği bu bankaya (1) milyon lira sermaye ile iştirak eder. Bu sermayeye ait reyler İktisat vekilliği tarafından kullanılır.

MADDE 3 — Halk bankası :

A) Vilâyetlerde Halk sandığı namı altında küçük kredi müesseselerini teşkil ve bunlara yardım,

B) Halk sandıklarının teftiş ve murakabe,

C) Halk sandıklarının terakki ve inkişafını temin için lâzımgelen muameleleri ifa ve tedbirleri ittihaz,

D) Mevduatı koruma kanununa göre ve Halk bankası ile Halk sandıklarının sermayeleri ve ihtiyatları yekûnu esas tutularak ve her birinin sermayesi ne olursa olsun mevduat kabul eder.

MADDE 4 — Halk bankası şube açamaz.

MADDE 5 — Halk bankası yalnız halk sandıklarına kredi açabilir.

MADDE 6 — Halk bankasının esas mukavele-
namesi İktisat vekilliği ile diğer müesseseler tarafından tanzim ve İcra Vekilleri Heyetince tasdik olunur.

MADDE 7 — Halk bankasının dahilî nizamnamesi banka idare meclisince tanzim ve İktisat vekilligince tasdik olunur.

MADDE 8 — Halk bankasının müdürü banka meclisi idaresi ile bilistişare İktisat vekilliğinin arzı üzerine İcra Vekilleri Heyeti kararı ile tayin olunur.

ADLIYE VE İKTİSAT ENCÜMENLERİNDEN MÜREKKEP MUHTELİT ENCÜME- NİN TADİLİ

Halk bankası ve halk sandıkları kanunu lâyihası

Fasıl : 1

MADDE 1 — Merkezi Ankarada olmak üzere üç milyon liraya kadar sermayeli Halk bankası namile bir anonim şirket teşkiline İktisat vekâleti mezundur.

İcabında bu sermaye arttırılabilir.

MADDE 2 — Maliye vekâleti bu bankaya bir milyon lira sermaye ile iştirak eder. Bu sermayeye ait reyler İktisat vekâleti tarafından kullanılır.

MADDE 3 — Halk bankası :

A) İcap eden yerlerde halk sandıkları namı altında ve anonim şirket halinde küçük kredi müesseselerini teşkil ve bunlara yardım,

C) Halk sandıklarının terakki ve inkişafını temin için lâzımgelen muameleleri ifa ve tedbirleri ittihaz,

D) Mevduatı koruma kanununa göre halk bankası ile halk sandıklarının sermayeleri ve ihtiyatları yekûnu esas tutularak ve her birinin sermayesi ne olursa olsun mevduat kabul eder.

MADDE 4 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 5 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 6 — Halk bankasının esas mukavele-
lenamesi İktisat vekâletile diğer müesseseler tarafından tanzim ve İcra Vekilleri Heyeti tarafından tasdik olunur.

MADDE 7 — Halk bankasının dahilî nizamnamesi banka idare meclisince tanzim ve İktisat vekâleti tarafından tasdik olunur.

MADDE 8 — Halk bankasının müdürü banka meclisi idaresiyle bilistişare İktisat vekilinin arzı üzerine İcra Vekilleri Heyeti kararı ile tayin olunur.

Fasıl : 2

Halk sandıkları

MADDE 9 — Halk bankasının tayin edeceği yerlerde İktisat vekâletinin müsaadesile halk sandıkları teşkil olunur.

MADDE 15 — Halk sandıklarının muameleleri İktisat vekâletince tasdik edilecek esas mukavelemeleri ve Halk bankası tarafından tasdik olunan dahilî nizamnamelerine göre cereyan eder.

MADDE 14 — Halk sandıkları mevduat kabul ederler.

MADDE 10 — Halk sandıkları gerek kendi ve gerek müşterileri hesabına bilûmum borsa muamelâtı yapmaktan memnurlar.

MADDE 11 — Halk bankasının muvafakati ve iktisat vekâletinin tasvibi ile muhtelif halk sandıkları birleşebilir.

MADDE 12 — Halk sandıklarının sermayesi hisse senetlerine ayrılmıştır. Bu hisse senetleri nama yazılıdır.

Millî teşekküller ve İktisat vekâletinin kabul edeceği hakikî ve hükûmî şahıslar bu sandıkların sermayesine hissedar olarak iştirak edebilirler.

Halk sandıkları sermayelerinin takviyesi için her sene devam edecek ve resmî menabiden alınacak iştirak hisseleri ayrı bir kanunla tesbit edilecektir.

MADDE 13 — Resmî dairelerin hisse senetleri devrû ferâğ edilemez.

MADDE 16 — Halk sandıklarının müdürleri doğrudan doğruya Halk bankası idare meclisi tarafından tayin olunur.

MADDE 17 — Esnaf teşekkülleri tarafından vücade getirilen kredi müesseseleri de Halk sandıkları hakkındaki hükümlere tâbidir.

Fasıl : 2

Halk sandıkları

MADDE 9 — Hükûmetin teklifi aynen.

MADDE 10 — Halk sandıklarının yapacağı ikraz ve istikraz işleri ve diğer muameleleri İktisat vekâleti tasdik edilecek esas mukavelemeleri ve halk bankası tarafından tasdik olunan dahilî nizamnamelerine göre cereyan eder.

MADDE 11 — Hükûmetin 14 üncü maddesi aynen.

MADDE 12 — Hükûmetin 10 uncu maddesi aynen.

MADDE 13 — Halk bankasının muvaffakiyeti ve İktisat vekâleti tasvibile muhtelif halk sandıkları birleşebilirler.

MADDE 14 — Hükûmetin teklifinin 12 nci maddesi aynen.

MADDE 15 — Ödünç para verme işleri hakkındaki kanunun 9, 10, 11 inci maddeleri mucibince hususî idarelere ait olan paralarla her sene o vilâyetteki halk sandıklarına yatırılıp mukabilinde o miktar halk sandığı hisse senedi alınır. Resmî dairelerin hisse senetleri devir ve ferâğ yapılamaz.

MADDE 16 — Hükûmetin teklifi aynen.

MADDE 17 — Hükûmetin teklifi aynen.

Fasıl : 3

Dağınmak hükümler

MADDE 18 — 14 şubat 1332 tarihli kanunun ikinci maddesi ile 21 haziran 1927 tarih ve 1116 numaralı kanunun ikinci maddesi hükümlerine tevfikan Hazine uhdesinde bulunan hisse senetlerinin satılmayacağına dair mezkûr kanundaki hükümler mülgadır. Bu hisselerin satış bedelleri Halk bankasına ikinci maddede gösterilen sermaye için Hazine namına hisse senedi olarak tahsis olunur.

MADDE 19 — Bu kanun neşri tarihinden müteberdir.

MADDE 20 — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

29 - V - 1933

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.
İsmet	Ş. Saracoğlu	Zekâi	Ş. Kaya
H. V. V.	Mal V.	Mf. V.	Na. V.
Ş. Kaya	M. Abdülhalik	Dr. Reşit Galip	Hilmi
İk. V.	S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
M. Celâl	Dr. Refik	Ali Rana	Muhlis

Fasıl : 3

Dağınmak hükümler

MADDE 18 — 14 şubat 1332 tarihli kanunun 2 nci maddesile 21 haziran 1927 tarih ve 1116 numaralı kanunun 2 nci maddesi hükümlerine tevfikan Hazine ihdasında bulunan hisse senetlerinin satılmayacağına dair olan hükümler mülgadır. Bu hisselerin satış bedelleri halk bankasına 2 nci maddede gösterilen sermaye için Hazine namına hisse senedi olarak tahsis olunur.

MADDE 19 — Hükümetin teklifi aynen.

MADDE 20 — Hükümetin teklifi aynen.

Adliye ve İktisat encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatası

T. B. M. M.

Muhtelit encümeni

Karar No. 1

Esas No. 1/738

6 - VI - 1933

Yüksek Reisliğe

İktisat vekâletince teklif ve İcra Vekilleri Heyetinin 29 - V - 1933 toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâleti celilenin 30 - V - 1933 tarih ve 6/1725 numaralı tezkeresine bağlı olan ödünç para verme işleri kanun lâyihasına ilâve olunan muvakkat madde Adliye ve İktisat encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümenimizde İktisat vekili Mahmut Celâl Bey huzurile tetkik ve müzakere edildi.

İktisat vekili Beyefendi, buhranın en hât devresinde bulunan memleketimizin iktisadî ve ticarî seraiti ve umumî vaziyet bu güne kadar moratoryom tedbiri almağı icap ettirmediği gibi buhranın bundan hât bir devreye girmesi ihtimali de mevcut olmadığından atide dahi umumî ve kısmî bir moratoryom ilân etmeğe lüzum görülemeyeceğini, ancak yüzde on beşten fazla faiz vermeğe, ticaret âleminin tahammülü olmadığı halde muhtelif müzayakalara binaen % 15 ten fazla faiz mukavelesile borç para alan ve mukabilinde gayrimenkullerini ipotek gösteren veya muvazaa tarikile katî ferağ yapan borçluların, umumî fiat düşüklüğü yüzünden bu nevi gayrimenkulleri yok pahasına ellerinden çıkmakta olduğundan buna mâni tedbir almak içtimaî adalet ve iktisadî bir zaruret olduğunun ve Hükümetin teklifinin esası, hakikatte ipotek iken katî ferağ tarikile tefecilerin ellerine geçen gayrimenkullerle ipotekli gayrimenkullerin hakikî değerlerinden çok az bedeller ile başkalarına intikaline mâni tedbir almaktan ibaret bulunduğunu beyan ve izah buyurdular, buhranın şiddet ve ehemmiyetine rağmen memleketimizde moratoryom gibi fevkalâde ve istisnâi tedbirler almağa lüzum olmadığı ve âtiyen de zaruret hâsıl olmayacağı hakkında Hükümetle encümenimizin kanaatinin müşterek olduğu memnuniyetle müşahede edilmiş ve komşu memleketlerin bazılarında alınan bu nevi tedbirlerin alacaklılar kadar borçluları da tehlikeye sürüklediği anlaşılmış olmakla alınacak tedbirlerin memleketimizde cari normal krediye hâle vermeyecek ve kredi emniyetine menfi tesir yapmayacak ve borçlularla alacaklıları aynı derecede himaye etmekle beraber gayrimenkullerin yok pahasına intikaline mâni olacak mahiyette olması lüzumunda Hükümet ile encümeni birleştirmiştir.

Bu esaslara göre tanzim edilecek maddelerin ayrı bir kanun halinde ve (borç için gayrimenkul satışına ve muvazaaya dair kanun) unvanile neşri muvafık görülmüştür. İpotekle temin edilmiş % 15 ten fazla faizli borçların beş sene müddetle derhal tecili esasına müstenit olan lâyihanın tebarüz ettirilen maksadı tamamen temin edemeyeceği gibi tatbik sahası ne kadar dar olursa olsun mahiyeti itibarile itimada ve kredi emniyetine müessir olabilmesi de mümkün görülmüştür. Filhakika cebri icra yolile gayrimenkul satışı yalnız ipoteklerin paraya çevrilmesi tarikine munhasır değildir. Gayrimenkul intikalleri daha çok haciz yolile yapılmaktadır. Yalnız malını ipotek etmiş olanları düşünöpte diğer borçluları düşünmemek müsavatsızlık ve adaletsizlik olur. Alacaklıları her nevi takip hakkından mahrum etmek mücerret faiz % 15 den fazladır ve mukabilinde de ipotek vardır diye tecile tâbi tutmak borçlulara mümtaz bir mevki temin etmek olur. Alacaklılara, takibe müsaade etmek ve borçlunun menkul mallarından, alacak ve haklarından istifai matlûp imkânı bulamaz ve icra marifetile satışa çıkardığı gayrimenkul de değer pahasını bulamazsa o zaman teminatı baki kalmak ve parası için faiz almak şartile borçluya borcunu vermek imkânları elde etmesi için mühlet vermek normal zamanlar için dahi adilâne bir şekli hal demektir. Tediye kabiliyeti olmayan borçlularla alacaklıların aradığı şekli halli kolaylaştırmaktır.

İşte bu sebeplere binaen encümen her türlü borç için cebri icra yolile satışa arzolan gayrimenkuller icra kanunu hükümlerine göre takdir edilecek hali hazır kıymetin % 75 şini bulmazsa satışın tehir edilmesi ve tehir tarihindeki bakryei zimmete % 75 faiz yürütölmek üzere borcun beş sene müddetle tecil edilmesi ve senelik faiz ile borç yekûnunun beşte birinin her sene nihayetinde tesviye

olunması ve bu tarzı tesviyeyi borçlu ihlâl ederse tecilin hükümsüz sayılması ve ihalesi tehir olunan gayrimenkulün icra kanunu hükümlerine göre satılabilmesi hükümleri konulmuş ve alacaklıları borçlular kadar himaye etmiş olmak için tecil müddeti zarfında borçlunun kanunen haczi caiz menkul ve gayrimenkul mallarına ve alacak ve haklarına müracaat hakkını mahfuz tutmuş ve bu hak ipotekli alacaklılara da verilmiştir.

Alıcı bulunmaması hasebile takarrür eden bedel değil, günün icapları da nazara alınmak suretile o gayrimenkulün değer pahası olacağına nazaran tahmini kimin yapması daha muvafık olacağı münakaşayı mucip olmuş ve azadan bir zat bu tahmini tetkik mercii vazifesini gören hâkimin veya intihap eyleyeceği ehli vukufun tahmin etmesi teklifinde bulunmuş ise de bunun bazı ahvalde imkânsız olacağı ve bir çok hallerde de müşkülâtı istilzam edeceği ve icra kanunu hükümlerine göre tahmin edilecek kıymeti tarafların şikâyet yolile hâkime tahmin ettirebilmesi mümkün ve bu suretle maksat hâsıl bulunmuş olduğu esbabı mucibesile kabul edilmemiştir.

Hakikatte ödünçalınan para mukabilinde teminat iken katî ferağ tarikle tefeciler eline geçen gayrimenkullerin ipotek olduğuna dair açılacak dava usulen sabit olursa mahkemece o gayrimenkulün ferağ tarihinden itibaren ipotek sayılmasına karar verilmesi esası ekseriyetle kabul edilmiş ve birinci madde hükümlerinin bunlar hakkında da cereyan etmesi hakkında hükümler konmuştur.

Kanun hükmünü bu kanunun neşri tarihinde ödenmesi lâzımgelen borçlara değil, zimmete terettüp eden borçlara teşmili encümenca münakaşa edilmiş ve kredi emniyetine fena tesir yapabileceği mülâhazasile ve ekseriyetle kabul olunmamıştır.

Havalesi mucibince Bütçe encümenine tevdi olunmak üzere Yüksek Reisliğe takdim olunur

Muhtelit E. Reisi	M. M.	Kâtip	Aza	Aza	Aza
Manisa	Kayseri		Zonguldak	Şebin Karahisar	Afyon
<i>Mustafa Fevzi</i>	<i>S. Azmi</i>		<i>Ragıp</i>	<i>İsmail</i>	<i>İzzet</i>
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Balıkesir	Bolu	Gümüşane	Edirne	Çanakkale	Antalya
<i>Vasfi</i>	<i>Şükrü</i>	<i>Edip Servet</i>	<i>Hasan Hayri</i>	<i>Osman Niyazi</i>	<i>Numan</i>
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Erzincan	Satışın tehir edilmesi hali hazır kıymetinin değil ipotek yapıldığı zamanki muhammen kıymetini %/ 75 olarak kabul ederim	Kıymet tahmini isabetli olabilmek için birinci maddeye bazı kayıt ve şart ilâye edilmelidir	Trabzon	Gayrimenkul satışlarının konulan kayıtlara göre geri bırakılması ve borcun tecil edilmesi hükümünün bu kanunun neşrinden evvel zimmete taallük etmiş olan bütün borçlara şamil olması reyindeyiz	
<i>Abdülhak</i>	İstanbul		<i>Raif</i>		
	<i>Alâettin</i>			Kocaeli	Antalya
				<i>Salâhattin</i>	<i>Haydar</i>

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
M. № 206
Esas № 1/738

6-VI-1933

Yüksek Reisliğe

Başvekâletin 30-V-1933 tarihli ve 6/1725 numaralı tezkeresile Yüksek Meclise gönderilen lâyihalardan ödünç para verme işleri hakkındaki kanun lâyihasının muvakkat maddesi yerine kaim olmak üzere Muhtelit encümenince (Borç için gayrimenkul satışına ve muvazaaya dair kanun lâyihası) adı altında hazırlanan ve encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası İktisat Vekili Celâl Beyin huzuruna tetkik olundu.

Kanun lâyihasındaki hükümlerin muvazenei maliyeye teallük etmediği görülerek maddeleri üzerinde encümenimizin müzakere yapmasına ve kararlar ittihaz etmesine mahal olmadığına karar verilmiştir.

Umumî Heyetin yüksek huzuruna arz olunur.

Reis N.

Isparta	Edirne	Elâziz	Erzurum	Erzurum	Kayseri
Mükerrem	Faik	H. Tahsin	Asım	Aziz	A. Hilmi
	Kırklareli	Niğde	Sivas		
	Şevket	Faik	M. Remzi		

ADLİYE VE İKTİSAT ENCÜMENLERİNDEN MÜREKKEP MUHTELİT ENCÜMENİN TEKLİFİ

Borç için gayrimenkul satışına ve muvazaaya dair kanun lâyihası

Madde 1 — Bu kanunun neşri tarihine kadar ödenmesi lâzım gelen borçlardan dolayı ipotek veya haciz yolile yapılan gayrimenkul satışlarında artırma bedeli icra ve iflâs kanununun 129 uncu maddesinde gösterilen onbeş gün nihayetinde muhammen kıymetin yüzde yetmiş beşini tutmazsa satış geri bırakılır ve haciz yolile satışı geri bırakılan gayrimenkul dahi alacaklı ve hacze iştirak edenler için kanunî ipotek olur ve borç aşağıda yazılı şartlar dairesinde beş sene tecil olunur.

1 - Satışın geri bırakıldığı tarihteki bakiyei zimmet (ana faiz ve masraf yekûnu) üzerinden yüzde yedi buçuk faiz yürütülür.

2 - Her sene nihayetinde işlemiş faizin tamamı ve borcun yüzde yirmisi ödenecektir. Ödenmediği takdirde tecil düşer ve umumî hükümlere göre icra takibi devam eder.

Şu kadar ki gayri menkul satışının geri bırakılması halinde ipotekli alacaklı dahi borçlunun diğer mallarına ve alacak ve haklarına müracaat edebilir.

Artırma bedeli her ne olursa olsun borçlu satışın geri bırakılmayıp gayri menkulün satılmasını isterse ihale yapılır.

Madde 2 — Bir gayri menkul bir borç mukabilinde muvazaa yolile kati surette ferağ ve satış yapan borçlu dava açarak muvazaayı usulü dairesinde ispat ederse kati ferağ ve satışın hükümsüzlüğüne ve o gayri menkulün borca karşı ipotek olduğuna karar verilir.

Bu kanun neşri tarihinde ödenmesi lâzım gelen bu gibi borçlar hakkında birinci madde hükmü cereyan eder.

Madde 3 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 4 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra vekilleri Heyeti memurdur.